

Ekolojik, Ekonomik ve Sosyal Sürdürülebilirlik İçin

istanbul Gelişim Üniversitesi

Bölüm Adı

Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Evde Bakım Hemşireliği

Dersin Adı

Dersin Haftası: **1. Hafta**

Dersin Öğr. Gör. Adı: **Öğr. Gör. A. Mücella SOYDAN**

E-Posta:

amsoydan@gelisim.edu.tr

Telefon:212 422 70 00 D:400

DERS BİLGİLERİ

Ders Günü ve Saati

1 Ekim 2021 Cuma 16:20- 18:00

Dersin Kredisi

3 Kredi

GBS Linki

<https://sbyo.gelisim.edu.tr/bolum/hemsirelik-51/mufredat>

Görüşme Gün ve Saatleri

1 Ekim 2020 Cuma – 13:00- 14:00

Dersin Öğretim Üyesinin Konumu

B Blok SBYO - Kat: 2 No:

Geçen Ders Hakkında

Oryantasyon Programı

- Tanışma
- Dersin, Sağlık Hizmetleri ve Toplum Sağlığı Açısından Dünyada ve Ülkemizdeki Önemi
- Kuramsal Konular ve Önemi
- Ders Esnasında Uyulması Gereken Kurallar
- Devam, Devamsızlık, Yoklama Alma ve Yoklamanın Önemi

Haftalık Akış

Evde Bakım Hizmetlerinin Tanımı, Gelişim Süreci, Dünyada ve Türkiye’de Evde Bakım Hizmetleri

- Evde Bakım Hizmetlerinin Tanımı ve Amaç
- Dünyada ve Türkiye’de Evde Bakımı Gerekli Kılan Temel Eğilimler
- Evde Bakım Verilebilecek Durumlar
- Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Önerilen Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Yaygın Olarak Verilen Hizmetler
- Evde Bakım Sisteminin Kapsamı
- Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

Dersin Öğrenme Kazanımları / Çıktıları

- Evde Bakım Hizmetlerini tanımlar
- Dünyada ve Türkiye’de Evde Bakımı Gerekli Kılan Temel Eğilimlere ilişkin karşılaştırma yapar
- Evde Bakım Verilebilecek Durumları tanımlar
- Evde Bakım Sisteminin Kapsamını tanımlar ve önemini açıklar
- Dünyada ve Türkiye’de Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Sürecine ilişkin karşılaştırma yapar

shutterstock

IMAGE ID: 1124451284
www.shutterstock.com

Evde Bakım Tanımı

- bireylere,
- tüm yaşam evrelerinde,
- kendi yaşam alanlarında
- sağlık hizmeti ve destekleyici bakım sağlayan,
- sağlık bakım sunum sistemlerinin geniş ve bütüncül bir parçasıdır.

www.shutterstock.com · 116592940

Evde Bakım Sürecinde Amaç

- Uzun süreli bakım gereksinimi olan bireylere ve ailelere
- günlük yaşam şartlarını en az etkileyerek maksimum tedaviye ulaşma yolu ile
- hastalık ve yetersizliğin etkilerini en aza indirerek **yaşam kalitelerini yükseltmektir.**

* Hasta ve aile bu amaç doğrultusunda; **sağlığını ve bağımsızlığını kazanması** için **eğitilmelidir.**

Dünyada ve Türkiye’de Evde Bakımı Gerekli Kılan Temel Eğilimler

1. Yaşlı nüfusun artması,
2. Kronik hastalıkların artması,
3. Kanser vakalarının artması,
4. Sağlık harcamalarındaki artış,
5. Sağlık harcamalarında kısıtlamaların artarak sürmesi,

Dünyada ve Türkiye’de Evde Bakımı Gerekli Kılan Temel Eğilimler

6. Kaliteli sağlık hizmetleri için talebin artması,

7. 7/24 sürekli sağlık hizmetine geçiş,

8. Tıpta ve teknolojideki gelişimler,

9. Hastalık yönetimi programlarının koruyucu sağlık sistemi içine girmesi.

Evde Bakım Verilebilecek Durumlar

- Kronik hastalıkları olan ve/veya
- yeti yitimi olan kişiler evde bakım hizmeti için en uygun gruplardır.

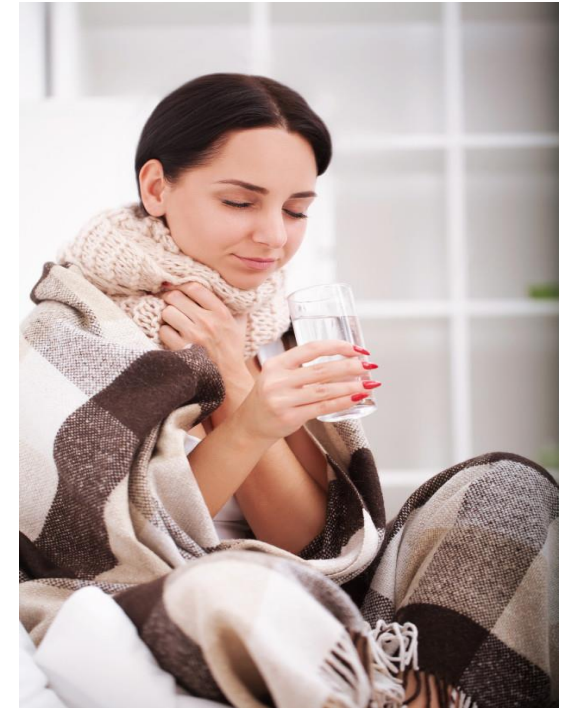
Evde Bakım Verilebilecek Durumlar

1. Diyabet, böbrek hastalıkları veya inme gibi sıkı izlem gerektiren kronik sağlık sorunları,
2. Kanser,
3. Kardiyovasküler sorunlar,
4. Hipertansiyon,
5. Kronik obstrüktif akciğer hastalıkları,

Evde Bakım Verilebilecek Durumlar

6. Artritler,
7. İshaller ve üst solunum yolları enfeksiyonları gibi bulaşıcı hastalıklar,
8. Fiziksel ve zihinsel yetersizlik durumları,
9. Yaşamsal aktivitelerinde başkalarına bağımlı olan yaşlılar,

Evde Bakım Verilebilecek Durumlar

10. Herhangi bir nedenle ameliyat geçiren ve bakım gereksinimi devam eden hastalar,
11. Taburcu edilen bakım gereksinimi süren loğusalar, yenidoğanlar,
12. Yakın hemşire bakımı ile günlük yaşamın sürdürebilecek çocuk ve yetişkinler,
13. Tedavi planı hastanede kalmasını gerektirmeyen hastalar.

www.shutterstock.com - 1059953444

Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Önerilen Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Yaygın Olarak Verilen Hizmetler

- ✓ Değerlendirme, izleme ve yeniden değerlendirme,
- ✓ Sağlığın geliştirilmesi ve korunması, ikincil hastalıkların ve özürlülüğün önlenmesi,
- ✓ Kişisel bakımın sağlanması (örneğin beslenme, banyo yapma, giyinme), karşılıklı yardımlaşma, kendini savunabilme,

Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Önerilen Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Yaygın Olarak Verilen Hizmetler

- ✓ Tıbbi bakım ve hemşirelik bakımı,
- ✓ Ev işleri hizmeti (temizlik, çamaşır yıkama, alışveriş),
- ✓ Özürlü bireyin gereksinimlerini karşılamak üzere ev ortamında düzenlemeler yapılması,
- ✓ Özelleşmiş destek hizmetleri (inkontinans durumu, demans ve vd.),

Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Önerilen Evde Bakım Hizmetleri Kapsamında Yaygın Olarak Verilen Hizmetler

- ✓ Danışmanlık ve duygusal destek verilmesi,
- ✓ Sosyal etkileşimlerin artırılması ve informal (resmi olmayan, teklifsiz) ilişkilerin geliştirilmesi,
- ✓ Üretim ve rekreasyon çalışmaları,
- ✓ Fiziksel aktivite olanaklarının sağlanması,
- ✓ Toplumun bakım rolü üstlenme konusunda hazırlanması ve harekete geçirilmesi.

Rekreasyon

Rekreasyon, insanların yaşamlarında yapması zorunlu olan (örneğin yemek, uyumak, çalışmak vb.) durumlar dışında kalan serbest zamanda uygulanan aktivitelerdir.

- Rekreasyonla kişi gönüllü olarak ve tamamen kendi arzusu ile katıldığı etkinliklerde bulunur.
- Rekreasyon faaliyeti kişisel ve toplumsal fayda sağlar.

Evde Bakım Sisteminin Kapsamı

1. Evde Koruyucu Bakım
2. Evde Tanı Koyucu Bakım
3. Evde Tedavi Edici Bakım
4. Evde Rehabilite Edici Bakım
5. Evde Uzun Süreli Bakım
6. Evde Hospiz Bakımı

Parmak tipi pulse oksimetre

Oksijen Konsantrasyonu - 0216 405 28 28 - 0312 266 51 43

1. Evde Koruyucu Bakım

1. Evde bakım verilen bireyin sağlık sorununun

- uygun ve yeterli tedavisinin sağlanması,
- komplikasyonların önlenmesi bu kapsamdadır.

2. Kişinin bakımının stabilize olmasından sonra

- fonksiyonlarının en üst düzeyde tutulmasını,
- sakatlıkların önlenmesini,
- sağlığın ve iyilik halinin sürdürülmesini sağlar.

Evde Koruyucu Bakımda

Yükün büyük kısmının hastada ve ailede olması nedeniyle aile içi dinamiklerin yakından izlenmesi, gerekiyorsa değişiklikler yapılması, tıbbi tedavi planına uyumun sağlanması önemlidir.

2.Evde Tanı Koyucu Bakım

1. Çok sayıda tıbbi problemi olan ve/veya çok sayıda tedavi uygulanan kişiler,
2. Yürüme güçlüğü çeken kişiler,
3. Psiko sosyal problemleri olduğundan şüphelenilen kişiler,
4. Tıbbi tedaviye cevabı zayıf hastalar,

2.Evde Tanı Koyucu Bakım

5. Kronik hastalığı olan ve çevresiyle iletişimi zayıf hastalar,
6. Bakımlarını yeterli bulmayan ya da bakımlarından memnun olmayan hastalar,
7. Sağlık sorunlarına bağlı olarak ruh sağlığı olumsuz etkilenen ve dayanma sınırına gelmiş hastalar,
8. Beslenmesi bakım verenler tarafından karşılanarak gerçekleştirilen eve bağımlı özürlü hastalar,

2.Evde Tanı Koyucu Bakım

9. İstismar edildiğinden şüphelenilen hastalar,
10. Muayeneye gelmeyi reddeden ve bilinen önemli bir sağlık problemi olan yaşlı hastalar,
11. Sorunları ile baş etme güçlüğü çeken, yani eve bağımlı hale gelmiş hastalar.

3. Evde Tedavi Edici Bakım

Günümüzde hastalar hastanelerin **yoğun bakım ünitelerinden doğrudan evlerine** gidebilmektedir.

Bu nedenle tıbbi teknolojinin en çok geliştiği alanlardan biri de evde tedavi edici hizmetler kapsamında kullanılan **malzeme ve ekipman üretimidir.**

3. Evde Tedavi Edici Bakım

Bu hizmetlerde temel

amaç;

hasta ve ailesinin

kendi kendilerine yeter

hale getirilerek,

günlük yaşamlarına

devam etmelerinin sağlanmasıdır.

3. Evde Rehabilite Edici Bakım

Amacı;
bireyin
bağımsızlığının
sağlanması,
en kısa sürede
sosyoekonomik yaşama dönmesi ve
topluma katılımının sağlanmasıdır.

3. Evde Rehabilite Edici Bakım

Örnekler:

- Disiplinler arası iş birliği ile **sakatlanmış bir çocuğun eğitimini sürdürmesi**, yetişkin olduğunda iş yaşamına katılması ve normal üretken birey olması amaçlanmaktadır.
- **Yaşlının fonksiyonel kapasitesinin maksimuma çıkarılması**, mobilizasyonu ve sosyal yaşama katılması, ek bir maliyet getirse bile yürütülmektedir.
- **Sayıları gittikçe artan AIDS hastalarının evde rehabilitasyonu giderek önem kazanmaktadır**

5. Evde Uzun Süreli Bakım

Kronik hastalıkların ve yeti yitimi olan bireylerin ihtiyacı olan tıbbi ve destekleyici bakım hizmetlerinin, sahip olunan fonksiyonların maksimum düzeyde tutulması amacıyla verilmesidir.

- Yaşlı nüfusun giderek artması nedeniyle özellikle 85 yaş ve üzeri yaşlıların evde bakım taleplerinin en büyük payı oluşturduğu bilinmektedir.

5. Evde Uzun Süreli Bakım

o Uzun süreli bakım gereksinimi olan bireylerin ihtiyacı olan hizmetlerin **daha çok destekleyici hizmetler** olduğu, bunların %85'inin aile bireyleri ve arkadaşlarca sağlanabildiği, % 15'inin dışarıdan talep edildiği görülmüştür.

5. Evde Uzun Süreli Bakım

Sağlık çalışanları dışındaki bakım veren kişilerin ekonomik, fiziksel ya da duygusal yükleri ağır olabilir.

Bu nedenle destekleyici hizmetlerin artırılması, bakım veren kişilerin dinlenmelerinin sağlanması ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi gerekmektedir.

6. Evde Hospiz Bakımı

Terminal dönem hastalar ile ailelerine yoğun bakım olanakları sağlayan bir yaklaşımdır.

Terminal dönemdeki hastaların % 50-70'i yaşamlarının kalan kısmını mümkün olduğunca evlerinde geçirmek istemektedirler.

Ancak sunulan hizmetlerdeki yetersizlikler nedeniyle bu hastaların % 23 kadarı evlerinde yaşama veda edebilmektedir.

6. Evde Hospiz Bakım

Hospiz bakım hastalarında tedavi edici bakım değil, palyatif bakım esas alınmaktadır.

Palyatif bakım; hastalığına bağlı olarak ortaya çıkan ve hastaya sıkıntı veren sağlık sorunlarının giderilmesini ve azaltılmasını amaçlar.

Bu şekilde **yaşam kalitesi yükseltilmeye çalışılır.**

Evde Hospiz Bakım Verilebilen Hastalıklar

- ✓ Kardiyomiyopati,
 - ✓ Multipl Skleroz,
 - ✓ Kanser,
 - ✓ AIDS,
 - ✓ Böbrek yetmezliği,
 - ✓ Amfizem,
- vb.gibi tanı almış
terminal dönem hastaları

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- **1700'lü yıllarda** ev bakım servislerinin köklerinin atılması, **dini amaçlarla hasta ve fakirlere yapılan ziyaretleri.**
- **1796'da Boston dispanseri ABD'de ilk evde bakım** hizmeti vermeye başladı. Felsefesi **“hastalar evlerinden ayrılmadan kendi evlerinde şifaya kavuşabilir”** idi.
- **ABD'de ilk ziyaretçi hemşirelere “ Bölge Hemşireleri” denilmiştir. En önemli temsilcisi Florence Nightingale (1820-1910)'dir.**
- 1877'de ilk kez **Newyork** şehri kadınlar komisyonunun evde bakım için bir **mezun hemşireyi** işe alması.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- 1885'de Buggalar' da **gönüllü bir hemşire grubu** bu işe başlaması.
- 1886'da diğer **gönüllü gruplar** oluştu.
- 1890'larda 21 Ziyaretçi Hemşire Birliğinin çoğunda sadece bir hemşire çalışmaktaydı.
- 19.yy sonlarına doğru Ziyaretçi Hemşire Birliklerinin sayıları arttı.
- 1909'da ev bakım servisleri Newyork'da Metropolitan **hayat garantisine** bağlandı.
- 1900'lerin sonunda **sınır hemşire servisleri** kent ve köylere kurulmaya başlandı. Amaçları kırsal dağ kesimindeki insanlara ev bakımı sağlamaktı.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- 1912'de **Kızılhaç ziyaretçi hemşirelik hizmetini** yaygınlaştırdı.
- İkinci Dünya Savaşında(1939-1945) evde bakım hizmetleri arttı.
- 1924-1954 yıllarında bütün bu hizmetlerden sonra ölüm hızları düşmeye, enfeksiyon hastalıklarının yerini kronik hastalıklar almaya başlamıştır.
- Hastalar hastane bakımı almaya yöneldiklerinden evde bakım hizmetleri sona ermiştir.
- 1955-1964 Evde bakım sisteminin yeniden doğuşu.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- 1966'da ABD'de yaşlı nüfusun, kronik hastalık ve sakatlıkların artması nedeniyle sağlık hizmetlerine kolaylaştırıcı bir sigorta sisteminin kurulması yönünde toplumsal baskı artmış ve bu nedenle de evde bakım hizmetleri için **sağlık sigorta sistemi** kurulmuştur.
- 1982'de Ulusal **Evde Bakım Birliğinin** kurulması.
- 1983'de Michigan Üniversitesinde **evde bakım hemşireliği yüksek lisans programı** başlatılmıştır.
- 1995'de 19 hemşirelik okulunda halk sağlığı departmanı bünyesinde "**evde bakım hemşireliği mezuniyet sonrası eğitim programı**" açılmıştır.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- 20 yy' da ABD'de evde bakım hizmetleri dünyadaki diğer ülkelere göre daha hızlı gelişmiştir. Kanada, Japonya Suudi Arabistan, Endonezya, Tayvan ve birçok Avrupa ülkesinde evde bakım hizmetleri sürdürülmektedir.
- **2008'de Amerikan Hemşireler Birliği**, Evde Sağlık Hemşireliği Uygulama Standartları ve kapsamında alanın çok boyutlu hedeflerini vurgulayan evde sağlık tanımına profesyonel bir bakış açısı getirmiştir.
- Bugün dünyada hala evde bakım sistemi bulunmayan çok sayıda ülke vardır.
- Gelişmiş Avrupa ülkelerinin bir kısmında bu hizmet sisteminin emekleme döneminde olduğu söylenebilir.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- Ülkemizde 1961 yılında çıkarılan “Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Yasa’nın 154 sayılı yönergesinde” evde sağlık bakımının halk sağlığı hemşiresinin sorumluluğunda olduğuna yer verilmiştir.
- 224 sayılı yasada kronik hastalıkların bakımı ve izlenmesi, sağlık ocağının sorumluluğunda belirtilmiştir.
- Anne, çocuk ve yaşlının sağlığının korunması ve geliştirilmesi **sağlık ocağındaki hemşire, ebe ve hekimin işlevi** arasında yer almaktadır.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

Anayasa'nın;

- 41'inci maddesi ailenin korunmasına,
- 56'ncı maddesi herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğuna,
- 60'ncı maddesi herkesin sosyal güvenlik hakkına,
- 61'nci maddesi de sakatların ve yaşlıların devletçe korunmasına yer vermektedir.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- Türkiye’de evde sağlıkla ilgili ilk olan pilot proje 1993 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü’nce Ankara, Adana, İzmir ve İstanbul illerinde uygulanmıştır.
- “Evde Bakım Hizmet Modeli”, “Özürümlerinin Tespiti, İncelenmesi, Bakım ve Rehabilitasyonuna ilişkin Yönetmelik” te (19.08.1993/21673 sayılı RG.)
- Ankara Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 1994 yılında kurulan ‘Yaşlılara Hizmet Merkezi’ nde uygulanan “Evde Bakım Projesi”.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- 2001'de Eczacıbaşı Sağlık Hizmetleri A.Ş., Türkiye de ilk kez gerçekleştirilen kapsamlı bir organizasyonla” evde bakım” hizmeti vermeye başlamıştır.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından 2001 yılında Dünya Sağlık Örgütünün, “Sağlıklı Kentler Projesinde” fakir ve muhtaç hastalara evlerinde sağlık hizmeti vermek amacıyla kurulmuş bir proje ile sunulmaya başlanmış, 2001 yılından günümüze kadar bireylere hizmet vermeye devam etmektedir.
- 2005'de Evde Bakım Derneği İstanbul'da kurulmuştur.

Evde Bakım Hizmetlerinin Gelişim Süreci

- TC Sağlık Bakanlığınca ilk aşamada özel sağlık kuruluşları tarafından evde bakım hizmetleri verilmesine imkân sağlayan “Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik” (10.03.2005 tarihli ve 25751 sayılı Resmi Gazete)
- 2007 Türkiye’de Yaşlıların Durumu Ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Sosyal Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü (TC. Kalkınma Bakanlığı)
- **Sağlık Bakanlığı Ve Bağlı Kuruluşları Tarafından Evde Sağlık Hizmetlerinin Sunulmasına Dair Yönetmelik (27 Şubat 2015 CUMA Resmî Gazete Sayı : 29280)**

Haftanın Özeti

Evde Bakım

«Sağlık bakımı ve destekleyici bakımı sağlamak üzere sağlık profesyonelleri ve yardımcıları tarafından sunulan bir hizmettir.»

Amaç; Uzun süreli bakım gereksinimi olan bireylere ve ailelere

- günlük yaşam şartlarını en az etkileyerek maksimum tedaviye ulaşma yolu ile
- hastalık ve yetersizliğin etkilerini en aza indirerek

yaşam kalitelerini yükseltmektir. Hasta ve aile bu amaç doğrultusunda; sağlığını ve bağımsızlığını kazanması için eğitilmelidir.

Haftanın Özeti

Ziyaretçi hemşirelerin önemli temsilcisi Florence Nightingale (1820-1910)'dir.

1864 yılında Evde Bakım Sistemini Kurmuştur.

1983'de
Michigan Üniversitesinde
evde bakım hemşireliği
yüksek lisans programı başlatılmıştır.

Soru ve Öneriler

1. Dünya Sağlık Örgütü tarafından önerilen Evde Bakım Hizmetleri kapsamında yaygın olarak verilen hizmetler ile ülkemizdeki Evde Bakım Hizmetlerini kapsamaları bakımından karşılaştırınız.

2. **Doğuşta beklenen yaşam süresi** nedir, Avrupa Birliği üye ülkeleriyle ülkemizi karşılaştırınız.

Önerilen Haftalık Çalışmalar

1. Konu ile ilgili iki adet makale inceleyiniz.

2. Yaşadığınız yerde Evde Bakım Hizmeti alan birey ve/veya bu hizmeti veren kurum var mı, araştırınız.

Kaynaklar:

- Halk Sağlığı Temel Bilgiler III. Ed: Güler Ç., Akın L. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2015.
- Fadıloğlu Ç., Ertem G., Aykar F.Ş. Evde Sağlık ve Bakım. Göktuğ Basın Yayın ve Dağıtım, Amasya, 2013.
- Erci B., Avcı Aİ., Hacıalıoğlu N., Kılıç D.,Tanrıverdi G. Halk Sağlığı Hemşireliği. Göktuğ Yayıncılık, 2009.
- Sağlık Alanı Sertifikalı Eğitim Programı Standartları - Evde Sağlık Hizmetleri Hemşireliği: TC Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 22 Mart 2015, Standart No: SASSES-11
- IŞIK O ve ark., Evde Sağlık Hizmeti Alan Hastaların Profili ve Sunulan Hizmetin Değerlendirilmesi, Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 2016; 19(2):dergipark.ulakbim.gov.tr/hacettepesid/article(Erişim temmuz 2017)
- Çoban E.,Esatoglu A E, Evde Bakım Hizmetlerine Genel Bakış, türkiye klinikleri tıp etiği-hukuku-tarihi dergisi, 2014, 12: 109-120 (Erişim.4.06.2020)
- Yılmaz M ve ark., Sağlık Hizmetlerinin Alternatif Bir Sunum Şekli Olarak Evde Hasta Bakımı, İstanbul Tıp Dergisi 2010 ;11(3): 125 128(Erişim.3.06.2020)

Bir Sonraki Ders Hakkında

Konu 2: Evde Bakım Hizmetlerinin Organizasyonu ve Koordinasyonu, Evde Bakım Ekibi

Evde Bakım hizmetlerinin yasal sorumlusu kimdir?

**Türk'e ev ve bark olan her yer
sağlığın, temizliğin, güzelliğin,
çağcıl kültürün örneği olacaktır.**

Mustafa Kemal ATATÜRK

(TBMM 5. Dönem 1. Toplanma Yılıni Açarken, 1 Kasım 1935, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt 1 sf: 402)

Katılımınız için

Teşekkür ederiz.

Ekolojik, Ekonomik ve Sosyal Sürdürülebilirlik İçin

İstanbul Gelişim Üniversitesi

